

λῆς τῆς ὥραίας Γκιουλμπαχάρ· ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη ἔχει καθήκοντα, τὰ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ παραβῆ χάριν τῶν καλλίστων μύθων. Ἐξ ὧσων δὲ εἵπομεν συνάγεται προδήλως, ὅποσον δὲςπιστοί πρέπει νὰ εἴμεθα πρὸς τὰς τοπικὰς παραδόσεις. Δὲν λέγω ὅτι εἶναι περιττὸν νὰ περισυνάγωμεν αὐτάς· ἂν ὄχι ἄλλο, ὑποδεικνύουσιν ἐνίοτε τὸν χαρακτῆρα τῶν κατοίκων παρ' οἷς παρήχθησαν. Ἀλλὰ πρὶν ἀποδώσωμεν εἰς τοιαῦτα θρυλήματα ἱστορικῆν ἀξίαν, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ υποβάλωμεν αὐτὰ εἰς τὴν προσήκουσαν θάσανον, καὶ ὁσάκις στερούμεθα τῆς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένης Λυδίας λίθου, ὅπως ἐνίοτε δυστυχῶς συμβαίνει, νὰ μὴ παραδεχώμεθα αὐτὰ ὡς γνήσιον χρυσόν.

Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Τὸ ἐπόμενον διήγημα, γραφὲν ὑπὸ τοῦ ὀνομαστοῦ μυθιοστοριογράφου τῆς Ἀγγλίας Καρόλου Δίκινς, ἀποδεικνύει πόσον ὀλέθηρον εἶνε τὸ ἐλάττωμα τῆς μέθης καὶ πῶς φέρει τὸν ἔχοντα αὐτὸ εἰς τὸν κρημνὸν τῆς ἀπολείας. Νὰ μὴ οὔτε νοουθεσίας περιέχει, οὔτε φράσεις πομπώδεις κατὰ τῆς ἀκολασίας· διὰ πραγματικῶς ὁμῶς διηγήματος θέτει ὑπ' ὅψιν τοῦ ἀναγνώστου σκηνὰς παριστώσας τὰ τρομερὰ ἀποτελέσματα ἐλαττώματος, ὅπερ πρέπει ν' ἀποφεύγῃ πᾶς ἄνθρωπος, ἀποτελέσματα καταστρέφοντα καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς οἰκεῖους αὐτοῦ. Πρόκειται δὲ ἡ ἐν τῷ διηγήματι σκηνὴ ἐν Λονδίῳ, ἐν τῇ πατρίδι ταύτῃ τοῦ gin καὶ τοῦ porter, ὅπου ἐκάστη ὁδὸς ἔχει καὶ ἐν τοιλάχιστον καπηλειόν.

Σ. τ. Δ.

ΜΕΘΥΣΟΥ ΘΑΝΑΤΟΣ

Α'

Οὐδεὶς βεβαίως ὑπάρχει ἐν Λονδίῳ ὅστις, περιερχόμενος καθ' ἐκάστην πολυπληθεῖς συνοικίας, νὰ μὴ ἀπαντήσῃ γνωστὸν αὐτῷ πρόσωπον, ἄλλοτε μὲν εὐπρεπές, σήμερον δὲ ἀποτρόπαιον.

Ἡ εὐρέθη τις ποτὲ μεταξὺ τοῦ πλήθους καὶ νὰ μὴ ἀνεγνώρισε ἄνθρωπον, πρὶν μὲν ἔμπορον, ὑπάλληλον, ἢ ἄλλο ἐπικερδὲς ἐπάγγελμα μετερχόμενον, νῦν δὲ βυπαρόν, βακενδύτην, ἀσθενῆ, ψωμοζήτην;

Ἐκ τῶν ἀνθρώπων ὅσους ἐγνώρισαν οἱ ἀναγνώσται εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐνθυμηθῶσι καὶ τινα ἐκπεπτωκότα, ἐκχαυλισθέντα, κυλιόμενον μεταξὺ συμφορᾶς καὶ πείνης, τὸν ὁποῖον πάντες ἀποφεύγουσιν ὡς ψωραλέον, οὗ τινος ἢ μὲν ὑπαρξίς εἶναι μυστήριον, ὁ δὲ παρελθὼν βίος δὲν προσέμνησε τὴν παροῦσαν ταλαιπωρίαν του.

Δυστυχῶς τὰ γεγονότα ταῦτα εἶναι τόσῳ συνεχῆ, ὥστε περιττὸν καὶ νὰ τ' ἀναφέρωμεν. Καὶ πόθεν ἄρα ἡ τοιαύτη ἐξἄχρησις; Ἐκ τῆς μέθης! διότι ἡ μέθη εἶναι τὸ δλητήριο οὗ τινος τὰ ἀποτελέσματα δὲν ἐπέρχονται μὲν ἀμέσως, εἶναι ὅμως ἀναπόφευκτα· ἡ μέθη πνίγει πᾶν εὐγενὲς φρόνημα καὶ πᾶν αἴσθημα κατ' ἄρθρον. Ἐκ τῆς μέθης λησμονοῦμεν καὶ γυναικα καὶ τέκνα καὶ φίλους καὶ εὐτυχίαν καὶ κοινωνικὴν θέσιν, καὶ ἐκ τῆς μέθης φερόμεθα πρὸς τὸν κρημνὸν τῆς ἀπολείας.

Καὶ τινὰς μὲν κρημνίζει εἰς τὸ ἐλάττωμα τῆς μέθης ἡ δυστυχία, ἡ ἀπόγνωσις, ὁ θάνατος ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἠγάπων, ἡ θλίψις· καὶ οὗτοι ὁμοιάζουσι πρὸς παράφρονες γινομένους αὐτόχειρας.

Οἱ πλείστοι ὅμως κρημνίζονται ἐν γνώσει, μὲ ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, εἰς τὸ θάραθρον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου δὲν εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ ἐξέλθωσιν· ἐξ ἐναντίας ὅσῳ προχωρεῖ ὁ καιρὸς τόσῳ καταθίζονται.

Β'

Ἀνθρωπὸς τις, ἐξ ἐκείνων περὶ ὧν ὁ λόγος, ἵστατό ποτε ὄρθιος παρὰ τὸ προσκέφαλον τῆς ψυχοῦραγούσης συζύγου του. Τὰ τέκνα του περιεκύκλουν γονυπετῆ τὴν κλίνην καὶ ὠλοφύροντο προσευχόμενα. Ὁ θάλαμος ἦτο γυμνὸς καὶ μόνον ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς ἀσθενοῦς ἤρκει νὰ σὲ πείσῃ, ὅτι ἐκείνην τὴν ὁποίαν κατελίμπανε τὸ φῶς τῆς ζωῆς ἐφόνευσαν αἱ στερήσεις, αἱ μέριμναι, αἱ κακουχίαι, αἱ πολυχρόνιοι λύπαι.

Γραῖα δὲ τις, ἀπὸ τῆς ὁποίας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔρρεον ἄφθονα δάκρυα, ὑπεβάσταζε περιπαθῶς τὴν κεφαλὴν τῆς σχεδὸν νεκρᾶς. Τὸ ὄχρον ὅμως πρόσωπον τῆς θυγατρὸς δὲν ἦτο ἐστραμμένον πρὸς αὐτὴν, οὐδὲ τὰ ψυχρὰ δάκτυλά της ἐσφιγγον τὴν χεῖρα τῆς μητρὸς, ἀλλὰ τὸν βραχίονα τοῦ συζύγου. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοὺς ὁποίους μετ' ὀλίγον ἔμελλε νὰ κλείσῃ ὁ θάνατος, ἠτένιζον εἰς αὐτὸν, ὅστις ὅμως δὲν ἐδύνατο ν' ἀντισταθῆ εἰς τὸ τελευταῖόν της βλέμμα. Τὸ ἐνδύμα του ἦτον ἀκάθαρτον, οἱ ὀφθαλμοὶ βεδαρημένοι καὶ κατακόκκινοι, ἡ δὲ ὄψις φλογερά, διότι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠναγκάστησαν νὰ τὸν ἀποσπᾶσιν ἀπὸ τὰ ὄργια τῆς μέθης καὶ νὰ τὸν φέρωσι πλησίον τῆς ἀποθνησκούσης συζύγου του.

Φανὸς δὲ, οὗ τινος τὸ φῶς ἐμετρίαζε λεπτὸν ἐπικάλυμμα, ἐφώτιζεν ἀμυδρῶς τὰ πρόσωπα τῶν περιστοιχιζόντων τὴν κλίνην, ἐνῶ ὁ λοιπὸς θάλαμος ἦτο κατασκότεινος. Καὶ ἐκτὸς μὲν τοῦ δωματίου ἐπεκράτει ἡ σιγὴ τῆς νυκτός, ἐντὸς δὲ αὐτοῦ πάντα ἦσαν σιωπηλά ὡς ὁ θάνατος. Ὁ μόνονος καὶ ἀσθενὴς ἦχος ὠρολογίου κρεμαμένου ὑπὲρ τὴν θερμάστραν διέκοπτε μόνος τὴν βαθεῖαν καὶ κατανυκτικὴν σιωπὴν πάντων, γινωσκόντων ὅτι μὲν τὸ θάνατος ἦτο παρῆλθον μία ὥρα καὶ ἡ ἀνηλεὲς βελὸν θά προκαλέσῃ τὸν νεκρῶσιμον ἦχον. Καὶ τῶντι, τρομερὰ εἶναι ἡ ἀγρυπνία πλησίον φιλάτου ἀσθενοῦς καὶ τρομερωτέρα ἡ προσδοκία τοῦ θανάτου· τρομερὰ ἡ ὥρα καθ' ἣν ἡ ἐλπίς παρέρχεται διὰ παντός καὶ τρομερωτάτη ἡ πεποίθησις ὅτι ἀδύνατος πλέον ἡ θεραπεία. Τὸ αἷμα παγώνει ὅταν ἀκούσῃ τὰ περισπούδαστα ἀπόρρητα τῆς καρδίας, τὰ ἕως τότε ἄγνωστα μυστήρια πολλῶν χρόνων, ἅτινα ἐξομολογεῖται πρὶν ἐκπνεύσῃ τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου προσφιλὲς ὄν, καὶ ὅταν φαντάζεσαι ὅτι ἡ σιωπὴ

καὶ τὰ τεχνάσματα ὀλοκλήρου βίου ἐξαφανίζονται, ἀφαιρουμένου τοῦ προσώπου ὑπὸ τῶν παραλαλημάτων τοῦ πυρετοῦ καὶ τῆς παραφροσύνης. Πόσαι παράδοξοι διηγήσεις καὶ πόσαι παραδόξωτερα ἀποκαλύψεις γίνονται τότε, διηγήσεις καὶ ἀποκαλύψεις φρικώδεις, πλήρεις πολλὰς τοιούτων ἐγκλημάτων, ὥστε οἱ παρευρισκόμενοι πλησίον τοῦ θνήσκοντος ἀναφρίττοντες νομίζουν ὅτι παρεφρόνησαν! Πόσοι δὲ δυστυχεῖς ἀπέθανον μόνοι, ἐξομολογούμενοι ἐν τῇ παραφροσύνῃ των πράξεις, τὰς ὁποίας καὶ ὁ τολμηρότερος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀκούσῃ χωρὶς νὰ φύγῃ καὶ τὴν ἐξομολόγησιν αὐτῶν ἤκουσαν μόνοι οἱ τοῖχοι!

Τὰ γονυπετῆ παιδία δὲν ἐταράχθησαν ἀπὸ τὰ συμπτώματα ταῦτα τῆς ἀγωνίας. Ὁ θρῆνος καὶ οἱ στεναγμοὶ τῶν διέκοπτον μόνον τὴν σιωπὴν τοῦ κοιτώνος. Καὶ ὅτε ἐπὶ τέλους ἡ χεὶρ τῆς μητρὸς, ἀφείσα τὸν βραχίονα τοῦ ἀνδρὸς, περιέφερον ἄργα ἄργα θλιβέντα βλέμματα ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, ἀπελπισθεῖσα νὰ ὀμιλήσῃ, κατέπεσεν ἐξητλημένη εἰς τὸ προσκέφαλον. Καὶ ἐπειδὴ τὰ πάντα ἦσαν γαλήνια, ἐφάνη ὅτι ἠτοιμάσθη νὰ κοιμηθῇ. Ἐκυψαν τότε πάντες τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτῆς, τὴν ἐκάλεσαν κατ' ὄνομα, ἠρέμα μὲν κατὰ πρῶτον, εἶτα διὰ φωνῶν συγκεχυμένων, ἀλλ' οὐδεμία ἀπόκρισις. Ἐπροσπάθησαν νὰ αἰσθανθῶσι τὴν ἀναπνοὴν τῆς, ἀλλὰ ποῦ ἀναπνοή; ἔσπευσαν ν' ἀκούσωσι τοὺς παλμούς τῆς καρδίας τῆς, ἀλλὰ ποῦ παλμός; ἡ καρδία εἶχε συντριβῆ καὶ ἡ ταλαίπωρος ἀσθενὴς εἶχεν ἐκψύξει. Τότε ὁ σύζυγος, καταπεσὼν θαρὺς εἰς θρονίον πλησίον τῆς νεκρικῆς κλίνης, ἔτριψε μὲ τὰς χεῖρας τὸ φλογερὸν μέτωπόν του. Παρατήρησεν ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ τέκνα του, ἀλλ' ὅταν οἱ δακρυσμένοι ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἀπῆντων τοὺς ἰδικούς του, αὐτὸς καὶ ἄκων ἔτρεμεν. Οὐδὲ λέξις παραμυθίας ἐβρέθη πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ ψιθύρισμα στοργῆς, οὐδ' ἐλάχιστον σημεῖον ἀγάπης. Πάντες τὸν ἀπέφευγον, οὐδεὶς τὸν ἐπλησίαζε· καὶ ὅταν τελευταῖον ἐξῆλθε τοῦ δωματίου κλονούμενος, οὐδεὶς ἐδοκίμασε νὰ τὸν παρηγορήσῃ, οὐδεὶς τὸν παρηκολούθησε.

Γ'

Καὶ ἴσως μὲν ἄλλοτε πολλοὶ φίλοι θὰ ἤρχοντο νὰ συμερισθῶσι τὴν λύπην του, ἴσως θὰ ἐδίδοντο εἰς αὐτὸν δείγματα συμπαθείας· ἀλλὰ σήμερον πάντες, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, συγγενεῖς, φίλοι, ἀπλοὶ γνῶριμοὶ ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὸν μέθυσον. Μόνη ἡ σύζυγός του δὲν τὸν εἶχεν ἀρνήθῃ οὔτε δυστυχοῦντα, οὔτ' εὐτυχοῦντα, οὔτε ἀσθενῆ, οὔτε πτωχόν· ἀλλὰ ποῖα ὑπῆρξεν ἡ εὐγνωμοσύνη; Ἡ εὐγνωμοσύνη ὑπῆρξεν ἡ ἐν τῇ ὑστάτῃ ὥρᾳ πρόσκλησις αὐτοῦ ἀπὸ τὸ καπηλεῖον πρὸς τὴν νεκρικὴν κλίνην, ὅτε μόλις ἀφῆκε τὸ ποτήριον ἵνα τὴν ἴδῃ ἐκπνεύσαν.

Ἀλλὰ μόλις ἐξέψυξε καὶ ἐξεθῶν ἤρχισε νὰ τρέχῃ εἰς τὰς ἐδοὺς καταδιωκόμενος ἀπὸ τὴν

τύψιν τῆς συνειδήσεως, ἀπὸ τὸν φόβον καὶ ἀπὸ τὴν κατασχύνην. Ἀπεκτηνωμένος ὡς ἦτο ἐκ τῆς οἰνοποσίας, παραζαλισμένος ἕνεκα τῆς θέας τῆς νεκρικῆς σκηνῆς, εἰσέρχεται εἰς τὸ καπηλεῖον ἀφ' οὗ ἐξῆλθε πρὸ μικροῦ, πίνει καὶ πάλιν πίνει, τὰ ποτήρια πολλαπλασιάζονται ἔμπροσθέν του, τὸ αἷμά του φλογίζεται, ὁ ἐγκέφαλος βράζει, καὶ ἡ κεφαλὴ του ἀναποδογυρίζεται.

«Ὁ θάνατος! ἀνέκραξε. Μήπως δὲν θ' ἀποθάνῃ ἐπὶ τέλους ὅλος ὁ κόσμος; διατί λοιπὸν νὰ μὴ ἀποθάνῃ καὶ αὐτή; Πολλὰκις οἱ συγγενεῖς τῆς εἶπον ὅτι ἀναγκαῖος ἦτο εἰς αὐτήν! Ἔστωσαν κατηραμένοι! Μήπως δὲν ἀφῆκαν καὶ αὐτὴν μόνην εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κατατρίβουσας τὸν καιρὸν εἰς στεναγμούς; σήμερον ἀποθανοῦσα εἶναι εὐτυχῆς. Ὅλα γίνονται πρὸς τὸ καλλίτερόν μας· ἀκόμη λοιπὸν ἐν ποτήριον, ἀκόμη καὶ ἐν δεύτερον. Οὐρρά!!! Δὲν εἶναι εὐχάριστος ἡ ζωὴ ἐνόσω διαρκεῖ; Βέβαια κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ διαρκέσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον!»

Δ'

Ὁ καιρὸς παρήρηχο, τὰ τρία τέκνα τὰ ὁποῖα συνέζων μὲ αὐτὸν δὲν ἦσαν πλέον παιδία· μόνος ὁ πατὴρ ἔμενε ὁ αὐτὸς, ἂν καὶ πτωχότερος, ἐλεινότερος, παραλυμένος καὶ ἀδιόρθωτος μέθυσος. Τὰ παιδία, ἄνευ ὀδηγοῦ, ἔτρεχον εἰς τοὺς δρόμους καὶ πρὸ πολλοῦ δὲν ἠθέλον νὰ τὸν ἠξέυρωσι. Μόνον ἡ κόρη του ἔμενε πλησίον του· καὶ ἐνῶ εἰργάζετο νυχθημερόν ἡ ταλαίπωρος, ὁ πατὴρ τὴν ὕβριζε, τὴν ἔδρεν, ἤρπαζε τὰ ὀλίγα χρήματα τὰ ὁποῖα ἐκέρδαινε κοπιῶσα, καὶ τὰ ἐξώδευεν εἰς τὴν μέθην.

Ἐσπέραν τινὰ τοῦ Δεκεμβρίου, περὶ τὴν δεκάτην ὥραν, διευθύνετο εἰς τὴν κατοικίαν του ταχύτερον τοῦ συνήθους, διότι ἡ κόρη του, οὔσα ἄρρωστος, καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἐργασθῇ, δὲν εἶχε νὰ δώσῃ αὐτῷ ἀρκετὰ χρήματα διὰ τὸ καπηλεῖον. Ὅθεν καὶ τότε πρῶτον ἐσκέφθη, ὅτι ὅπως ἐμπορέσῃ νὰ ἀναλάβῃ ἡ κόρη του τὴν ὑγείαν τῆς ἵνα κερδαίνῃ, ἔπρεπε αὐτὸς νὰ ὑπάγῃ νὰ φέρῃ ἰατρὸν, τοῦλάχιστον νὰ τὸν ἐρωτήσῃ ἀπὸ τί πάσχει.

Ἡ νύξ ἦτο κατάψυχρος, ὁ ἄνεμος ἔπνεε παγωμένος, καὶ βραχθαία ἐπιπτεν ἡ βροχὴ. Τεῖνας δὲ τὴν χεῖρα ὡς ἐπαίτης πρὸς τοὺς διαβάτας, ἐσύναχεν ὀλίγα λεπτά, καὶ ἀγοράσας ψωμίον, ἐπροχώρησε πρὸς τὴν οἰκίαν του, διότι συμφέρον εἶχε νὰ διατηρήσῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν τὴν κόρην του. Ὁ δρόμος εἰς τὸν ὁποῖον εἰσῆλθεν ἦτο πλήρης ἀκαθαρσίας καὶ κατασκότεινος· αἱ οἰκίαι, ἄλλαι μὲν ὑψηλαί, ἄλλαι δὲ χαμηλαί, εἶχον ἀπερίγραπτον ἐξωτερικὸν ἕνεκα τοῦ ἀνέμου, τῆς ὑγρασίας καὶ τῆς σαθρότητος. Τὰ παράθυρα, ἀντὶ ὑάλων, εἶχον χαρτίον, καὶ

ἦσαν παραγεμισμένα με βρωμερώτατα βράκη· οἱ στρόφιγγες τῶν θυρῶν ἦσαν ἐκριζωμένοι· παλαιαὶ ράβδοι ἐφαίνοντο ἐμπεπλεγμένα εἰς τὰ παράθυρα ὅπως στεγνώσωσι τὰ ροῦχα, καὶ ἀπὸ τὰ περισσότερα δωμάτια ἐξήρχοντο φωναὶ μέθης καὶ διαπληκτισμῶν.

Ὁ φανὸς, ὅστις ἔφεγγε τὴν αὐλὴν, εἶχε σβεσθῆ, εἴτε ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, εἴτε ὑπὸ τινος τῶν κατοίκων, ἔχοντας λόγους νὰ μένη εἰς τὰ σκοτεινὰ τὸ κατάλυμά του. Τὸ μόνον ἀμυδρὸν φῶς τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο εἰς τὸ ἀνώμαλον ἔδαφος προήρχετο ἀπὸ τινὰ ἔλσεινὰ κηρία εὐαρίθμων κατοίκων, ὅσα ἠδύνατο νὰ ἐπαρξώσωσιν ὅπως οὖν εἰς τοιαύτην πολυτέλειαν. Ὅχετοὶ ἀκαθαρσιῶν ἔκειτο ἐκεῖ πλησίον καὶ δυσωδία ἀνυπόφορος ἐμόλυνε πάντα τὰ περίξ, ἐνῶ ἀκάθεκτος ὁ ἀνεμὸς ἐβαρβαροῦτο εἰς τὰς παμπάλαιους οἰκίας καὶ ἐσύριζεν ὡς μαινόμενος. Ἐνεκα τούτου τὰ παράθυρα ἔτριζον με τὴν ὄσσην ὀρυμνίαν, ὥστ' ἐνόμιζες ὅτε θὰ κατεκρημνίζοντο αἱ οἰκίαι.

Ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον εἶδομεν προχωροῦντα εἰς τὸ βδελυρὸν τοῦτο καταγῶγιον, ἐβάδιζε μεταξὺ σκότους, πατῶν μεθυσφαλῆς εἰς τὰς ἀκαθαρσίας καὶ βυθιζόμενος εἰς τὰ νερὰ τῆς βροχῆς, ἕως οὗ ἔφθασεν εἰς τὴν τελευταίαν οἰκίαν τῆς αὐλῆς. Τὰ τεμάχια τῶν σανίδων τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευον ἀντὶ θύρας ἦσαν μισάνοικτα, χάριν εὐκολίας τῶν πολυαρίθμων κατοίκων, αὐτὸς δὲ, ἀναβὰς ψηλαφῶν παλαιὰν καὶ σεσαθρωμένην κλίμακα, ἔφθασεν εἰς τὴν ἀνωτάτην στέγην. Εἶχε δὲ πατήσει τὰς τελευταίας βαθμιδὰς πλησίον τῆς θύρας του, ὅταν κόρη κάτισχνος ὡς ὁ θάνατος καὶ ἔλσεινὴ τὴν ὄψιν, προτείνας ἕναγωνίως τὴν κεφαλὴν, ἠρώτησε με φωνὴν χαμηλὴν·

— Σὺ εἶσαι, πατέρα;

— Καὶ ποῖος ἄλλος ἤμπορεῖ νὰ ἦναι; ἀπεκρίθη ἀποτόμως. Διατί τρέμεις; Μόλις κατῶρθωσα νὰ πῶ ὀλίγον σήμερον, διότι ποῦ κρασι χωρὶς λεπτὰ καὶ ποῦ λεπτὰ χωρὶς ἐργασίαν! Πλὴν διάβολο! τί ἔχει αὐτὴ ἡ κόρη;

— Δὲν εἶμαι καλὰ, πατέρα, διόλου καλὰ· ἀπεκρίθη κλαίουσα ἡ νέα.

— Ἄ! ἀνέκραξεν ἐκεῖνος με ὕφος ἀνθρώπου ἀναγκαζομένου νὰ δημολογήσῃ πράγμα πολὺ δυσάρεστον, τὸ ὁποῖον ἐπρότιμα ν' ἀποδιώξῃ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του. Πρέπει νὰ γείνη ὅπως-δήποτε καλὰ, διότι ἔχομεν χρεσίαν λεπτῶν. Ὑπαγε εἰς τὴν ἀστυκλικὴν καὶ θὰ σὲ δώσουν κανὲν ἰατρικὸν οἱ ἰατροί. Δὲν πηγαίνουν εἰς τὸν διάβολον! Δι' αὐτὸ πληρόνονται. Διατί στέκεσαι ὀρθὴ εἰς τὴν θύραν καὶ δὲν με ἀφίνεις νὰ ἐμβῶ; Εἶναι ἀπηγορευμένον;

— Πατέρα, ἐψιθύρισε ἡ κόρη, κλείουσα τὴν θύραν καὶ μὴ τολμῶσα νὰ προχωρήσῃ, ἦλθεν ὁ Οὐίλλιαμ.

— Ποῖος; ὁ Οὐίλλιαμ! ἐφώνησεν ἀνασκιρτήσας.

— Ἀγάλια, πατέρα· ὁ Οὐίλλιαμ, ὁ Οὐίλλιαμ...

— Καὶ τί θέλει; Ἐπειτα, προσπαθῶν νὰ μὴ φωνάζῃ, τί θέλει; ἐπανέλαβε· χρήματα, κρέας, κρασί; ἂν ἦλθε δι' αὐτὸ, εἰς κακὴν ὥραν ἦλθε. Δός με λοιπὸν τὸ κηρίον... δός με το, τρελλή. Μήπως θὰ σὲ κακοποιήσω;

Καὶ ἀρπάσας τὸ κηρίον ἀπὸ τὰς χειρὰς τῆς, εἰσήλθεν εἰς τὸ δωμάτιον.

Ε'

Καὶ εἰσελθὼν εἶδε νέον μόλις εικοσιδύο ἐτῶν πενιχρὰ ἐνδεδυμένον, καθήμενον ἐπὶ σεσαθρωμένου κιβωτίου, τὴν κεφαλὴν στηρίζοντα ἐπὶ τῆς χειρὸς καὶ με ὀφθαλμούς προσηλωμένους ἐπὶ τῆς ἔλσεινῆς θερμάστρας ἐν ἧ ἔκαλον ὀλίγοι ἄνθρωποι μειμιγμένοι με στάκτην.

Ὁ δὲ νέος, μόλις ἰδὼν τὸν γέροντα εἰσελθόντα, ἀνέφριξε.

— Κλείσε καλὰ τὴν θύραν, Μαρία, εἶπεν ὁ νέος μετὰ σπουδῆς. Κλείσέ τὴν καλὰ. Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν γέροντα· φαίνεσαι, εἶπε, πατέρα, ὅτι δὲν με γνωρίζεις. Δὲν εἶναι ὅμως ἀπίθανον νὰ μ' ἐλησμόνησες ἀφ' οὗ με ἀπεδιώξες πρὸ πολλοῦ.

— Καὶ τί ἦλθες νὰ κάμῃς ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ γέρον, καθίσας εἰς πενιχρὸν τι σακμίνιον. Τίνος ἔχεις ἀνάγκην;

— Ἐχω ἀνάγκην ἀσύλου, ἀπεκρίθη ὁ υἱός· καταδιώκομαι, τοῦτο σὲ ἀρκεῖ. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι, ἂν με συλλάβουν, θὰ με κρεμάσουν, καὶ ἀκόμη θεσμιότερον, ὅτι θὰ με κρεμάσουν ἂν δὲν μείνω ἐδῶ. Ἴδου περὶ τίνος πρόκειται.

— Θὰ εἰπῇ λοιπὸν ὅτι ἦ ἐκλεψῆς ἢ ἐφόνευσες.

— Μάλιστα, τὸ ὁμολογῶ· ἀπορεῖς διὰ τοῦτο;

Καὶ ἀτενίσας ἀκαρδαμυκτὴ εἰς τὸν γέροντα, τὸν ἐβίασε νὰ χαμηλώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ποῦ εἶναι οἱ ἀδελφοί σου; ἠρώτησεν ὁ γέρον μετὰ μικρὰν σιωπῆν.

— Δὲν θὰ σὲ πειράξουν πλέον ποτὲ ὅπου εὐρίσκονται· ὁ Ἰωάννης ὑπῆγεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ ὁ Ἐρρίκος εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

— Πῶς! ἀπέθανεν; ἀνεφώνησεν ὁ πατὴρ ἀνατριχιάσας.

Ναὶ, ἀπέθανεν, ἐπανέλαβεν ὁ νέος, ἀπέθανεν εἰς τὰς ἀγκάλας μου, τουφεκισθεὶς ὡς σκύλος ἀπὸ δασοφύλακα ἐντὸς δάσους· ἐκλονίσθη, τὸν ἐβάσταξα... καὶ τὸ αἷμά του ἔτρεξεν ἐπάνω μου ἄφθονον ὡς ἀπὸ βρύσιν. Ἐξησθένει, ἡ ὕρασις του ἐσβύνετο, ἔπεσε γονυπετῆς εἰς τὴν γῆν, καὶ προσευχηθεὶς ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἂν ἡ μήτηρ του ἦτον εἰς τὸν οὐρανόν, νὰ εἰσακούσῃ τὰς παρακλήσεις τῆς καὶ νὰ συγχωρήσῃ τὸν νεώτερόν της υἱόν. «Ἥμην, Οὐίλλιαμ, με εἶπεν, ὁ Βενιαμὴν τῆς μητρός μου, καὶ σήμερον νομίζομαι εὐτυχῆς ἐνθυμούμενος, ὅτι ὅταν ἀπέθνησκεν, ἂν καὶ τότε ἤμην πολλὰ νέος, ἡ τρυφερὰ μου καρδιά κατεσυντρίφθη ἀπὸ τὴν λύπην, καὶ

ὄτι γονατίσας πλησίον τῆς κλίνης τῆς εὐχαρίστου τὸν Κύριον, ὅτι μὲ ἡγάπα αὐτὴ τόσον πολὺ, ὥστε ποτὲ μου δὲν τὴν ἔκαμα νὰ κλαύσῃ. Ὡ, ὦ! Οὐίλλιαμ, διατί ἐπῆρεν αὐτὴν ὁ Θεὸς καὶ ὄχι ἀντ' αὐτῆς τὸν πατέρα μας ;»

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ τελευταῖοί του λόγοι καὶ κάμε τους ὅ,τι θέλεις. Τὸν ἐκτύπησες εἰς τὸ πρόσωπον μεθυσμένος τὴν αὐγὴν τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀνεχωρήσαμεν . . . Ἴδου πῶς ἐτελείωσε.

Καὶ ἡ μὲν κόρη ἀκούσασα ταῦτα ὠλοφύρετο· ὁ δὲ μέθυσος πατὴρ, κύπτων τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ γόνατά του, ἐκινεῖτο ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω.

— Ἄν μὲ ἀνακαλύψουν, ἐπανελάβεν ὁ νέος, θὰ μὲ κρεμάσουν, διότι ἐφόνευσα τὸν δασοφύλακα. Δὲν θὰ ἠμπορέσουν ὅμως νὰ μ' εὔρουν ἐκτὸς μόνον ἂν τοὺς ὀδηγήσῃς σύ. Ἐπειδὴ δὲ νομίζω ὅτι δὲν θὰ τὸ κάμῃς, θὰ μείνω ἐδῶ ἕως ὅτου εὔρω τὸν τρόπον νὰ δραπετεύσω.

ΣΤ'

Δύο δλοκλήρους ἡμέρας ἔμεινον καὶ οἱ τρεῖς κατάκλειστοι εἰς τὸ δωμάτιον. Τὴν τρίτην ὅμως, ἐπειδὴ ἡ κόρη ἠσθάνθη ἑαυτὴν πολὺ ἀσθενῆ, δὲν εἶχον δὲ πλέον καὶ τροφήν, ἔγινε χρεία νὰ ἐξέλθῃ τις τῆς οἰκίας.

Ἐξῆλθε δὲ ὁ πατὴρ περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, διότι ἡ νέα ἦτον ἀδύνατον νὰ περιπατήσῃ. Καὶ προμηθευθεὶς ἰατρικὸν διὰ τὴν κόρην του καθὼς καὶ ὀλίγα τινὰ χρήματα, ἐπέστρεφεν εἰς τὰ ἴδια. Ἐπιστρέφων δὲ, ἐκέρδησε μισθὴν δραχμὴν κρατήσας τὸν ἵππον διαβάτου, ὥστε εἶχεν ἱκανὰ χρήματα νὰ ἐπαρκέσωσι δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὰς πλέον κατεπειγούσας ἀνάγκας.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπιστρέφων διέβη πρό τινος καπηλείου, ἐστάθη, ἐδίστασεν, ἐπροχώρησεν, ὀπισθοδρόμησεν, ἐδίστασε καὶ πάλιν, καὶ ἐπὶ τέλους εἰσῆλθε.

Δύο ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους δὲν εἶχε παρατηρήσει, κατεσκόπευον πρό τινων ἡμερῶν τὰ διαβήματά του. Ἦσαν δὲ ἔτοιμοι νὰ καταλείψωσι τὰς ἐρῦνας των ὡς ἀκάρπους, ὅτε τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ διήγειρε τὰς ὑποψίας των καὶ, ἀναγνωρίσαντές τον, ἐμβῆκαν καὶ αὐτοὶ κατόπιον του εἰς τὸ καπηλεῖον.

— Θὰ πῆς, Κύριε, μὲ ἐμὲ, εἶπεν ὁ ἕτερος αὐτῶν, δοὺς ποτήριον βράχιον.

— Καὶ μὲ ἐμὲ, εἶπεν ὁ ἄλλος, γεμίσας ἐκ νέου τὸ ποτήριον τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη ροφήσει.

Καὶ ἐνθυμήθη μὲν τότε ὁ μέθυσος τὰ πεινῶντα τέκνα του καὶ τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον διέτρεχεν ὁ υἱός του· ἀλλὰ γρήγορα τὰ ἐλησμόνησε· ἔπιε, καὶ πάλιν ἔπιε, καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἔχασε τὸ λογικὸν του.

— Ἡ νύκτα, Οὐάρδεν, εἶναι πολὺ ψυχρὰ, ἐψιθύρισεν εἰς τὸ ὠτίον του ὁ ἕτερος τῶν δύο ἐνῶ ἦτοι μάζετο νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀφ' οὗ ἐξώδευσε τὰ μισὰ

χρήματα ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐκρέματο ἡ ζωὴ τῆς θυγατρὸς του.

— Ἴσια ἴσια ἡ νύκτα εἶναι καλὴ διὰ νὰ κρυφθοῦν οἱ φίλοι μας, ἐπρόσθεσεν ὁ ἄλλος.

— Κάθησε ἐδῶ, εἶπεν ὁ πρῶτος σύρας αὐτὸν εἰς μίαν γωνίαν· ἐζητήσαμεν παντοῦ τὸν νέον, ἐρχόμεθα νὰ τὸν εἰπῶμεν ὅτι ὅλα εἶναι ἔτοιμα, ἀλλὰ δὲν ἠξέυρομεν ποῦ νὰ τὸν εὔρωμεν.

— Δὲν θὰ ἠξέυρε βεβαίως τὴν ἔτοιμοσάν, ἀπεκρίθη ὁ γέρον.

— Ἐκεῖ κάτω εἰς τὸν λιμένα εἶναι πλοῖον τὸ ὁποῖον θ' ἀναχωρήσῃ τὰ μεσάνυκτα, καὶ θὰ τὸν ὀδηγήσωμεν εἰς αὐτό. Ἐπῆραμεν μίαν θέσιν μὲ ξένον ὄνομα καὶ ἐπροπληρώσαμεν τὸν ναυλὸν του· εὐτυχῶς σὲ ἀπηντήσαμεν.

— Τῶντι εὐτυχῶς, εἶπεν ὁ ἕτερος τῶν δύο.

— Ἀξίολογα τὴν ἐπετύχαμεν, εἶπεν ὁ πρῶτος, νεύσας μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ὀφθαλμοῦ εἰς τὸν σύντροφόν του.

— Ἐννοεῖται, ἐπανελάβεν ὁ δεύτερος, δείξας ὅτι ἐνόησε.

— Πηγαίνομεν γρήγορα· ἄς τσοῦξωμεν ἄλλην μίαν, εἶπεν ὁ πρῶτος.

Καὶ μετ' ὀλίγον ὁ πατὴρ παρέδωκεν ἀκουσίως τὸν υἱόν του εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δημίου.

Ζ'

Ὁ καιρὸς παρήρηχο βραδέως καὶ πενθίμως διὰ τε τὸν ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν, οἵτινες ἀγωνιῶντες καὶ περιμένοντες ἤκουον ἀπὸ τὸ ἐλπεινὸν των δωμάτιον καὶ τοὺς ἀσθενεσέρους ἤχους. Ἐπὶ τέλους ἤκουσαν βαρὺ βῆμα εἰς τὴν κλίμακα· ὁ κρότος τοῦ βήματος ἐπλησίασεν, ἔφθασεν εἰς τὴν ἀνωτέραν βαθμιδα, καὶ ὁ πατὴρ εἰσῆλθε μεθύων εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἡ δὲ κόρη, ἰδοῦσα ὅτι ὁ πατὴρ ἦτο μεθυσμένος, ἐπροχώρησε πρὸς αὐτὸν κρατοῦσα τὸ κηρίον. Ἄλλ'· εὐθὺς σταθεῖσα ἀφῆκε φωνὴν μεγάλην καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς ἀναισθητος, διότι εἶχεν ἰδεῖ τὴν σκιάν ἀνθρώπου ἐρχομένου κατόπιν.

Καὶ εὐθὺς δύο χωροφύλακες, ὀρμήσαντες εἰς τὸ δωμάτιον, συνέλαβον τὸν νέον καὶ τὸν ἔβαλαν σιδήρα.

— Ὅλα ἔγιναν κατὰ τάξιν καὶ ἡσυχίαν, εἶπεν ὁ εἰς τῶν δύο, χάρις εἰς τὸν γέροντα. Σήκωσε τὴν νέαν, Θωμᾶ, καὶ ἔλα. Μὴ κλαίης τόσον, κόρη μου. Διότι τόρα ὅλα ἐτελείωσαν καὶ δὲν μένει πλέον τρόπος σωτηρίας.

Ὁ δὲ νέος ἔκυψεν ὀλίγον εἰς τὴν ἀδελφὴν του, καὶ μετὰ ταῦτα, στραφεὶς ὀργίλως πρὸς τὸν πατέρα του, ὅστις, ἀφ' οὗ ἐκλονήθη καὶ ἔφθασε μέχρι τοῦ τοίχου, ἔβλεπε τὴν σκηνὴν μὲ ἠλιθιότητα μέθης :

— Ἄκουσε, πατέρα, ἀνέκραξε μὲ τόνον φωνῆς ὁ ὁποῖος ἐπάγωσε τὸν μέθυσον· τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τὸ ἐδικόν μου θὰ πέσουν εἰς τὴν

κεφαλήν σου. Δὲν ἤκουσα ποτὲ ἀπὸ τὸ στόμα σου οὔτε λέξιν ἀγάπης, οὔτε λέξιν ἀγαθότητος. Ζωντανὸς ἢ νεκρὸς, οὐδέποτε θά σε συγχωρήσω· ναι, εἴτε ζήσης εἴτε ἀποθάνης, ἡ μνήμη μου θά σέ καταδιώκῃ. Ὅμιλῶ τὴν ὥραν ταύτην ὡς ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον ὀλίγαι ἡμέραι ζωῆς μένουν, καὶ σέ προλέγω, ὅτι ἔταν ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, θά ἰδῆς τὰ τέκνα σου ζητοῦντα δικαιοσύνην ἐναντίον σου.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ὕψωσε τὰς χεῖρας μὲ τὰς ἀλυσίαις, προσήλωσε τὸ βλέμμα εἰς τὸν ἔντρομον πατέρα του καὶ ἐξῆλθε βραδέως ἀπὸ τὸ δωμάτιον.

Καὶ ἔκτοτε οὔτε πατὴρ, οὔτε ἀδελφὴ εἶδον πλέον αὐτὸν ἐκτὸς τοῦ τάφου.

Η'

Ὅταν δὲ τὸ ὀμιχλῶδες φῶς χειμερινῆς πρωΐας εἰσέδυσεν εἰς τὴν στενὴν αὐλὴν καὶ εἰς τὸ ῥυπαρὸν παράθυρον τοῦ ἐλεεινοῦ ἐκείνου δωματίου, ὁ Οὐάρνδεν ἐξυπνήσας εὐρέθη καταμόναχος. Ἠγέρθη, ἔστρεψε τὰ βλέμματα περὶ ἑαυτὸν, εἶδεν ὅτι τὸ πεπαλαιωμένον ἀχύρινον στρῶμα τὸ ὁποῖον ἦτο κατὰ γῆς ἔκειτο ἄθικτον καὶ ὅτι πάντα ἦσαν εἰς τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν τ' ἀφῆκεν ὅτε ἀπεκοιμήθη τὴν προτεραίαν. Οὐδὲν σημεῖον ἐδείκνυεν ὅτι πλὴν αὐτοῦ καὶ ἄλλος τις ἐπέρασεν ἐκεῖ τὴν νύκτα.

Ἡ κόρη του εἶχε γείνει ἄφαντος.

Ἠρώτησε τοὺς γείτονάς του, ἀλλ' οὐδεὶς τὴν εἶδεν, οὐδεὶς ἤκουσέ τι περὶ αὐτῆς. Ἐξῆλθε, διέστρεψε τὰς ὁδοὺς, παρετήρει τὰ πλήθη ἀγωνιῶν καὶ μάλιστα τὰς γυναῖκας ὅσας ἀπῆντα, ἀλλὰ ματαῖα πᾶσα ἔρουν· καὶ ὅτε ἐνόκτωσεν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν καλύβην του ἐξηνητημένος καὶ ἀπελπας.

Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀνεζήτηε αὐτήν, ἀλλ' οὐδὲ ἴχνος τῆς ταλαιπώρου κόρης του ἀνεκάλυψε. Ἐπὶ τέλους, ἀπελπισθεὶς, ἔπαυσε τὰς ἐρεῦνας. Πρὸ πολλοῦ τὸν εἶχεν εἰπεῖ ἐκείνη ὅτι ἐσκόπει νὰ φύγῃ ἐπὶ τέλους ὅπως ζητήσῃ ἀλλοῦ ἄρτον. Τὸν ἀφῆκε λοιπὸν μόνον εἰς τὴν τύχην του, αὐτὸς δὲ τρίξας τοὺς ὀδόντας τὴν κατηράσθη.

Θ'

Καὶ τρέχων ἀπὸ θύρας εἰς θύραν ἐζήτηε τὸν ἄρτον του· καὶ τὸ τελευταῖον λεπτὸν τὸ ὁποῖον εἶδεν εἰς αὐτὸν ὁ οἶκος ἢ ἡ εὐπιστία ἐκείνων εἰς οὓς διευθύνετο, ἔδαπανᾶτο πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.

Ἐτος ὀλόκληρον παρῆλθε καὶ αὐτὸς διέτρυψε πολλοὺς μῆνας εἰς τὴν φυλακὴν· ἐκοιμᾶτο δὲ συνήθως ὑπὸ τὰς γεφύρας, εἰς τὰ κεραμοποιεῖα, ἐν ἐνὶ λόγῳ παντοῦ ὅπου ἐδύνατο νὰ πορισθῇ ὀλίγη θερμότητα ἐναντίον τοῦ ψύχους καὶ τῆς βροχῆς. Εἰ δὲ καὶ εἶχε φθάσει εἰς τὸν τελευταῖον βαθμὸν τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ἐξασθενήσεως,

ἄρρωστος καὶ ἄστεγος, ἦτο πάντοτε μεθυσμένος.

Ἐπὶ τέλους μίαν νύκτα, ὅπως καταβεβλημένος ἔπεσεν εἰς τὸ κατώφλιον μιᾶς θύρας· ἦτον ἀπεξηραμένος καὶ αὐτὸς ὁ μυελὸς τῶν κοκκάλων του, καθόσον ἡ ἀσωτεία καὶ ἡ παραλυσία τὸν εἶχον γηράσει προῶρος. Αἱ παριαιὶ του ἦσαν κοίλαι καὶ μελαναί· οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐσβεσμένοι καὶ βαθυλοί· οἱ πόδες του ἐκλονοῦντο καὶ ἐλύγιζον· τὰ μέλη του ὅλα ἔτρεμον.

Καὶ τότε αἱ σκηναὶ τοῦ ἀσώτου ἐκείνου βίου τὰς ὁποίας πολλάκις κατάρθρωσε ν' ἀποδιώξῃ ἀπὸ τὴν κεφαλὴν του, παρίσταντο διὰ μιᾶς ὅλαι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἐνθυμῆτο τὸν καιρὸν καθ' ὃν εἶχε καὶ αὐτὸς οἴκημα εὐτυχῆς καὶ εὐθυμον· ἐνθυμῆτο ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸν περιεστοίχιζον· ὡς καὶ αὐταὶ αἱ σκιαί τῶν τέκνων του τῷ ἐφάνησαν ὅτι, ἐξελθοῦσαι ἀπὸ τοὺς τάφους, ἀνυψώθησαν ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ τοῦτο τόσον φανερὰ καὶ τόσον καθαρά, ὥστε ἐνόμιζεν ὅτι τὰς ψηλαφεῖ.

Βλέμματα πρὸ πολλοῦ λησμονηθέντα ἠτένιζον αὐτὸν, φωναὶ πρὸ πολλοῦ σιωπήσασαι ἕνεκα τοῦ θανάτου ἀντήχουν εἰς τὰς ἀκοάς του ὡς ἦχος κωδῶνων χωρικῆς ἐκκλησίας. Ἄλλ' ὀλίγον διήρκεσε τὸ ὄραμα. Ἡ βροχὴ ἐπιπτεν ἐπάνω του ῥαγδαϊοτάτη, ἡ δὲ ψύχρα καὶ ἡ πείνα συνέτριβον τὴν καρδίαν του.

Καὶ ἐγερθεὶς ἐσύρθη βήματά τινα παρεκεῖ· ἡ ὁδὸς ἦτο κενὴ καὶ ἔρημος. Οἱ σπάνιοι διαβάται ἐβάδιζον ταχέως τὴν ὥραν ἐκείνην, καὶ ἡ τρέμουσα φωνὴ του ἐχάνετο μεταξὺ τῆς ὁρμῆς τοῦ ἀνέμου. Τὸ ῥίγος, τὸ ὁποῖον τὸν εἶχε καταλάβει πρότερον, ἀνενώθη, καὶ τὸ αἱμᾶ του ἐπάγωσεν· ἐξάρωσε πλησίον θύρας καὶ ἐπροσπάθησε νὰ κοιμηθῇ.

Πλὴν ὁ ὕπνος εἶχε φύγει ἀπὸ τοὺς ἀμαυροὺς ὀφθαλμούς του· τὸ πνεῦμά του ἐπλανήθη ὡς ὑπὸ ὄνειρου, ἂν καὶ ἦτον ἐξυπνος, καὶ τὸ ἠσθάνετο ὅτι ἦτον. Αἱ γνωσταὶ εἰς αὐτὸν φωναὶ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς μέθης ἀντήχησαν εἰς τὰς ἀκοάς του, τὸ ποτήριον ἦτο εἰς τὰ χεῖλη του, τὴν τράπεζαν κατεστόλιζον ὀρεκτικὰ φαγητά· τὰ ἔβλεπε· ἐκείντο ἔμπροσθέν του· εἰ δὲ καὶ ἡ ὄπτασία ἦτο τοιαύτη ὥστε κ' ἐδύνατο νὰ τὴν ἐκλάβῃ ὡς ἀλήθειαν, ἐνόει ὅτι ἦτο ὄνειρον, ὅτι ἐκάθετο μόνος εἰς τὴν ἔρημον ὁδὸν βλέπων τὴν βροχὴν μαστιζοῦσαν μετὰ κρότου τὸ ἔδαφος. Ἠξέυρεν ὅτι ὁ θάνατος ἐπροχώρει πρὸς αὐτὸν καὶ ὅτι δὲν ἦτο ἐκεῖ κανεὶς ἵνα τὸν βοηθήσῃ ἢ φροντίσῃ περὶ αὐτοῦ.

Καὶ αἴφνης ἀνεαιρίτησε τρομερὰ, διότι ἤκουσε τὴν φωνὴν του, τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φωνὴν, γόζουσαν μεταξὺ τῆς νυκτὸς χωρὶς νὰ ἡμπορῇ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ μυστήριον.

Πᾶν αἶσθημα κατελίμπανεν αὐτόν· λέξεις ἀσυνάρτητοι, ἦχοι ἀναρθοὶ ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰ χεῖλη του· τὰ δάκτυλά του ἔσχιζον τὰς σάρκας του

καὶ ἤθελε νὰ τὰς κατασπαράξῃ· ἐτρολλάθη καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ ζητῶν βοήθειαν, ἕως ὅτου ἐξέλιπεν ἡ φωνή του.

Καὶ ἀνεγείρας τὴν κεφαλὴν, παρετήρησε τὴν μακρὰν καὶ πένθιμον ὁδόν. Ἐνθυμήθη ὅτι, πολλὰ ἔτη πρὶν, δυστυχῆς τις ἄνευ στέγης εὐρέθη εἰς τινὰ μεμονωμένῃ γωνίᾳ, ἀκονίζων ἐσκωριασμένην μάχαιραν ὅπως τὴν βυθίσῃ εἰς τὴν καρδίαν του, προτιμῶν τὸν θάνατον ἀπὸ τὸν πλάνητα καὶ τεταραγμένον βίον. Καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἀπεφάσισε τὴν νὰ πράξῃ· τὰ μέλη του ἀνέλαβον νέαν δύναμιν· ἔφυγεν ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου ἔκειτο καὶ δὲν ἐσταμάτησε παρὰ ὅταν ἐπλησίασεν εἰς τὸν ποταμόν. Ἐζάρωσε εἰς τινὰ γωνίαν καὶ οὔτε σχεδὸν ἀνέπνεεν ὅσον νὰ περάσῃ ἢ περιπολίᾳ· ποτὲ καρδία φυλακισμένου δὲν ἔπαλλε ἐλπίζουσα ἐλευθερίαν καὶ ζῶν, ὅσον ἡ καρδίκα τοῦ ταλαιπώρου ἐκείνου προσδοκῶσα τὸν θάνατον.

Ἡ περιπολία ἐπέρασε χωρὶς νὰ τὸν παρατηρήσῃ· μόλις δὲ ἔπαυσε ἀντηχῶν ὁ κρότος τῶν βημάτων της, καὶ πλησίασας ἀταράχως εἰς τὴν ἄκραν τῆς γεφύρας, ἐστάθη ὄρθιος.

Τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ ἔβρεχε τοὺς πόδας του· ἡ βροχὴ εἶχε παύσει, ὁ ἄνεμος εἶχε πέσει, καὶ τὴν ὥραν ἐκείνην ὅλα ἦσαν ἤρεμα, καὶ τόσον ἤρεμα, ὥστε καὶ ὁ ἐλάχιστος ἤχος, καὶ ὁ φλοῖσθος τοῦ ὕδατος ἔφθανεν εἰς τὰς ἀκοάς του.

Τὸ ρεῦμα κατέβαιναν ἄτονον καὶ ἀργόν· φανταστικὰ πρόσωπα ἐφαίνοντο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος καὶ τὸν ἔνευον νὰ πλησιάσῃ· ὀφθαλμοὶ φοβεροὶ ἐξήρχοντο ἄνω τοῦ ὕδατος, ἠτένιζον αὐτὸν, ἐφαίνοντο περιγελῶντες τοὺς δισταγμούς του, ἐνῶ βαθὺς ψιθυρισμὸς τὸν ἐβίαζεν εἰς τὰ ἐμπρός. Ὅπισθοδρόμησεν ὀλίγον, ἤτοιμάσθη, ἐπήδησε μετ' ἀπελπισίας καὶ ἐβυθίσθη εἰς τὸν ποταμόν.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον ἀνέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν· πλὴν ὅποια μεταβολὴ λογισμῶν καὶ αἰσθημάτων ἐν τῷ βραχεῖ τούτῳ διαστήματι! «Ζωὴ, ζωὴ, ἔλεγε, καὶ λησμονῶ καὶ πτωχείαν καὶ πείναν καὶ γύμνωσιν, ὅλα τὰ προτιμῶ ἀπὸ τὸν θάνατον» καὶ ἠγωνίζετο καὶ ἐπάλαιε πρὸς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐξέπεμπε φωνὰς ἀγωνίας καὶ τρόμου.

Ἡ ἀκτὴ ἦτο πλησίον του καὶ ἐδύνατο νὰ τὴν φθάσῃ· ἐδύνατο νὰ τεινῇ τὴν χεῖρα πρὸς αὐτήν καὶ νὰ σωθῇ· ἀλλὰ τὸ ρεῦμα τὸν παρέσυρεν. Ἀνέβη δὲ καὶ δευτέραν φοράν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν παλαιῶν, καὶ εἶδε καθαρὰ τὰ πλοῖα, τὰ φῶτα, τὰς γεφύρας, τὰ νέφη· ὅλα ὅμως ἐπέρασαν μετὰ σπουδῆς· ἐβυθίσθη καὶ πάλιν, καὶ πάλιν ἀνέβη. Φλόγες ἀνέβαινον ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐσπινθήριζον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐνῶ τὸ ὕδωρ ἐβόμβει εἰς τὰς ἀκοάς του καὶ τὸν κατεζάλιζε μὲ τρομεροὺς γογγυσμούς.

Γ'

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα σῶμα ἄμορφον καὶ ἐξωγ-

κωμένον ἐξεβράσθη εἰς τὴν ἀκτὴν· μὴ ἀναγνωρισθὲν δὲ παρ' οὐδενός, καὶ οὐδενός πενθήσαντος, μετεκομίσθη εἰς τὸν τάφον, ὅπου ἔγινε σκοληκόβρωτον χωρὶς ν' ἀφήσῃ μνήμην, ἀλλ' οὔτε θλίψιν.

ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Συνήκρια· ἐδὲ σελ. 57.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

Τὰ χωρία ἐν Ἐρζεγοβινῇ ὁμοιάζουσι κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν πρὸς τὰ τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Οἰκίαι τινὲς ἀποτελοῦσιν ὁμάδα ἐπὶ τῆς κλιτύος ὄρους, ἄλλαι τούναντιον, ἂν καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, ἀπέχουσιν ἐπὶ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων. Αἱ τελευταῖαι αὗται εἶναι ἐκ πετρῶν ἐπιτεθειμένων ξηρῶς τῆς μιᾶς ἐπὶ τῆς ἄλλης ἄνευ ἀσθέστου. Ἡ ὄροφὴ αὐτῶν εἶναι ἐκ καλάμων ἢ πλακῶν λιθίνων, σπανιώτατα δὲ ἐκ σανίδων. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ οἰκίαι ἔχουσιν ἐν μόνον δωμάτιον, ἐν τούτῳ δὲ ζῶσιν ἅπαντα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, ἄρρενα, θήλεα, νέοι, γέροντες, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ τὰ οἰκιακὰ ζῶα. Ἐὰν τὸ ἔδαφος ἦναι καλλιεργήσιμον, ὁ κῆπος ἀποτελεῖ ἀναγκαῖον στοιχεῖον ἐκάστου οἰκήματος. Αἱ μεμονωμένα οἰκίαι φέρουσι συνήθως ἰδιαίτερον ὄνομα, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὄροπεδίων καὶ ἐν ταῖς κοιλάσι συλλαμβάνονται διὰ περιληπτικῆς ὀνομασίας.

ὑπὸ διοικητικὴν ἐποψιν ἡ Ἐρζεγοβινῇ ἀποτελεῖ ἐπαρχίαν τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας (σαντζιάκιον), ὑπαγομένην ἀμέσως ὑπὸ τὸν γενικὸν διοικητὴν (βαλῆν) τοῦ βιλαετίου τῆς Βοσνίας, τὸν ἐδρεύοντα ἐν Σεραγέβῳ. Διαίρεται εἰς 11 ὑποδιοικήσεις (καζάς), αἵτινες εἶναι ἡ Μοστάρ, Κονίτζα, Λιουβούσκα, Νεβεσίνα, Φεότσα, Γάτζκο, Στόλατζ, Νίξιχ, Πίβα, Τρεβίνα, Βιλέκ. Ἄπασαι αἱ ὑποδιοικήσεις αὗται ὑπάγονται ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς ἐνὸς μουτσαρίφ, διοικεῖται δὲ ἐκάστη ὑπὸ ἐνὸς ὑποδιοικητοῦ (καϊμακάμ).

ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ ΠΟΛΕΙΣ

Μοστάρ. Ἄλλοτε ῥωμαϊκὸν στρατόπεδον, τὴν σήμερον δὲ πολεμικὴ πῶλις πρωτεύουσα τοῦ πασσαλικίου καὶ καθέδρα τῶν πολιτικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν τῆς χώρας· κεῖται ἐπὶ τινος ἐπιμήκουσ ῥάχους περιστοιχισμένη ὑπὸ βράχων, ἐν μέσῳ δύο κοιλάδων περιβεβηχομένη ἀμφοτέρων ὑπὸ τοῦ Ναρέντα· ἔχει κατοίκους 25,000 καὶ παρέχει παντὸς εἶδους προμήθειαν διὰ στρατεύματα. Ἡ πολιτικὴ διοίκησις ἐκπροσωπεῖται ὑφ' ἐνὸς μουτσαρίφ ἔχοντος ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἅπασαν τὴν πολιτικὴν ὑπαλληλίαν. Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ῥωσσία ἔχουσιν ἐν αὐτῇ ὑποπρόξενον, ἡ Αὐστρία ἔχει πρόξενον. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων εἶναι μωαμεθανοί.